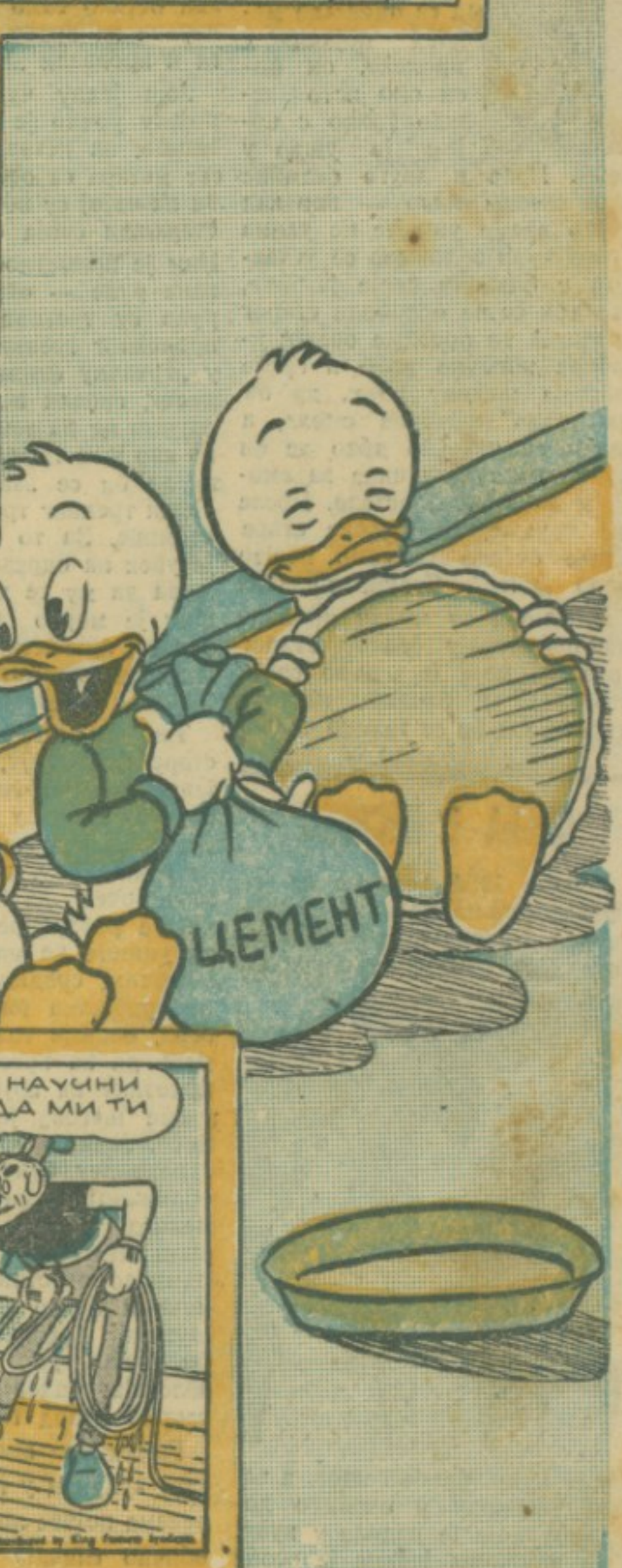

МИКИ у Војенираду ²

БОРБА ЗА ФЛОРИНУ ПЛАНЕТУ ОСУЂЕНУ НА ПРОПАСТ

(26)

Роман од И. АСИМОВА

— Послужите се мојима, — понуди стари. — Паркирања су одмах иза првог угла. Кад стигнете кући, подесите аутоматски управљач, па ми их тако пошаљите на траг. Мени неће бити потребна читав час.

То би било идеално. Али, како да каже старом да он не зна да управља летелим колима?

— Хвала вам, Али, ипак ћу ићи пешце. Није далеко до узлетништа 9.

— Не, није далеко, — сложи се стари. Из његовог одговора Теренс није дознао ништа. Да покуша поново.

— Ипак, било би ми милије да сам ближе узлетништу. Шетња до улице Кирт је пријатна, али ја сам данас доста ходао.

— Улица Кирт? Какве везе она има са узлетништем 9?

Да ли га је стари некако чудно погледао? Теренс се побоја да на његовом оделу можда нешто није у реду. Брзо одговори:

— Чекајте! Сасвим сам пометен. Мора да сам, ходајући овако замисљен, изгубио оријентацију. Да видимо... — говорио је осврћући се по тргу.

— Видите. Нагазимо се на тргу Рекет. Треба да се спустите доле до Трифиса, онда да скренете лево, а затим право до узлетништа.

Своја објашњења старац је, сасвим аутоматски, пратио покретима десне руке. Теренс се насмеши.

— У праву сте, Морао бих да се одвикнем од ових сањарења у будном стању и да postanем реалнији. Хвала вам, господине.

— Моја кола су вам и даље на располагању.

— Љубазно од вас, али...

Теренс се журно удаљи, корачајући нешто брже но што је требало. Племенити је дуго и зачуђено гледао за њим.

Можда ће се сутра, кад у пенини буду нашла остатке онога чије је одело носио и кад почне истрага, старац сетити овог сусрета. Вероватно ће рећи: „Било је нечег необичног на њему, ако разумете шта хоћу да кажем. Говорио је некако расејано и изгледа није знао где се налази. Заклео бих се да никад није чуо за авенију Трифис.“

Али, то ће бити сутра.

Корачао је у правцу који му је стари Саркићанин означио. Брзо је дошао до сјајне табле „Авенија Трифис“ и умало није ударио о стуб на коме је табла стајала. А тада је скренуо улево.

Узлетниште 9 врело је од омладине одевене у пилотска одела. Теренс се осећао

збуњен и узнемирен, али на њега нико није обраћао пажњу. Брзо је нашао хангар 26, али је причекао извесно време пре но што му се приближио. Није желео да се изложи опасности сусрета с власником васнонске јахте у суседном хангару, који свакако лично познаје Алстера Дионеа, па би се могао запитати шта један странац тражи око његовог брода.

Најзад, кад се уверио да у суседном хангару нема никог, пришао је своме. Кључ јахте врило је из отвореног хангара. Теренс је, заборавивши на свој положај, с дивљењем гледао светлуцави брод.

Шта сад?

За последњих двадесет часова убио је три човека. Од градоначелника-Флоринина прометнуо се у патролницу, од патриције у племенитог. Стигао је из Доњег Града у Горњи, а одатле на узлетниште. Сад има васнонску јахту која га може однети до које хоће планете у овом сектору Галаксије, где би био у потпуној сигурности.

Али... постојало је једно „али“.

Он није знао да пилотира јахтом.

Био је мртав од умора, гладан као пас. Учинио је све што је могао. Сад више није имао куд...

X

КА ПЕТАН

Ово је било први пут да је капетан Ресети осетио да своју вољу не може да наметне једном путнику. Да је тај путник био чак и један од Великих Племенитих, чак и тада би капетан могао да рачуна на извесну сарадњу, Јер један од Великих Племенитих може да буде свемоћан на свом континенту, али би ипак морао да призна да на васнонском броду мора да постоји само један господар — капетан.

Али, са Самијом од Фајфа он није могао да изабере крај.

— Леди, како вам могу дозволити да с њима насамом разговарате? — питао је ко зна по који пут.

— А зашто? Зар су наоружани, капетане?

— Свакако да нису. Али, није ствар у томе.

— Па свако може да види да су то само два веома уплашена створења.

— Уплашена створења могу да буду веома опасна. Леди. Човек не може да зна шта све могу да учине баш у таквом стању.

— А зашто их држите у стању заплашености? Поставили сте крај њих три највећа и најснажнија члана посаде са оружјем у рукама. Ово вам нећу заборавити, капетане.

— Не, она то неће заборавити. — размисљао је Ресети, осећајући да почиње да попушта пред вољом упоријом од своје.

— Хоће ли ваша милост изволети да ми тачно каже шта желите?

— То је једноставно. Рекла сам вам већ. Желим да разговарам с њима. Ако су они Флоринци, као што кажете, онда ми могу дати драгоцену обавештења која су ми

потребна за моју књигу. А ја то не могу постићи све док су тако уплашени да не могу да говоре. Кад бих могла да с њима будем насамом, отклоних бих њихов страх. Насамом, капетане! Можете ли да разумете ту једноставну реч? Насамом!

— А шта да кажем вашем оцу ако дозна да сам дозволио да будете насамом с двоје криминалаца?

— Криминалаца! Каква крупна реч! Две спроте луде које су покушале да побегну са своје планете и нису измислиле ништа паметније но да се укрцају на брод који лети на Сарк! А, поред тога, како ће мој отац то дознати?

— Ако вас они озледе, дознаће.

— Зашто би ме озледали? Захтевам то од вас, капетане.

— Шта ћете рећи на овај предлог, леди?

— поче капетан, немоћан да се и даље одушире њеном захтеву. — Да ја будем присутан. Не три стражара са оружјем, већ само ја, и то ненаоружан. У противном — он ово изговори с последњим остацима своје некадање одлучности — мораћу да одбијем ваш захтев.

— Добро, онда. Пристајем, — изговори она наизглед помириљиво. — Али, ако не буду хтели да говоре зато што сте ви ту, ја ћу се лично постарати да више никад не добијете команду на једном васнонском броду.

Кад је Самија ступила у одају где се налазило двоје затвореника, Валона хитро покри својим длановима Рикове очи.

— Шта радиш то, девојко? — оштро је запита Самија пре но што се сетила своје намере да с њима разговара љубазно.

— Он није сасвим здраве памети, леди. Он не би схватио да сте ви једна леди, па би могао да погледа у вас, — објашњавала је Валона, с муком изговарајући реч.

— Ох! Глупости! Пустите га нека гледа, — одговори Самија, а затим се окрете капетану Ресетију:

— Зар морате баш овде да их држите, капетане?

— Мислите да је требало да им дам салон?

— Не, али сте могли да их сместите у неку просторију која не изгледа овако страшно.

— Вама она изгледа страшна. Али, за њих је то луксуз. Овде чак има текуће воде. Питајте их да ли су је имали у својој колиби на Флорини.

— Добро. А сад реците стражарима да се удаје.

(Наставиће се)

У Сусесциву ГРИЗЛИЈА

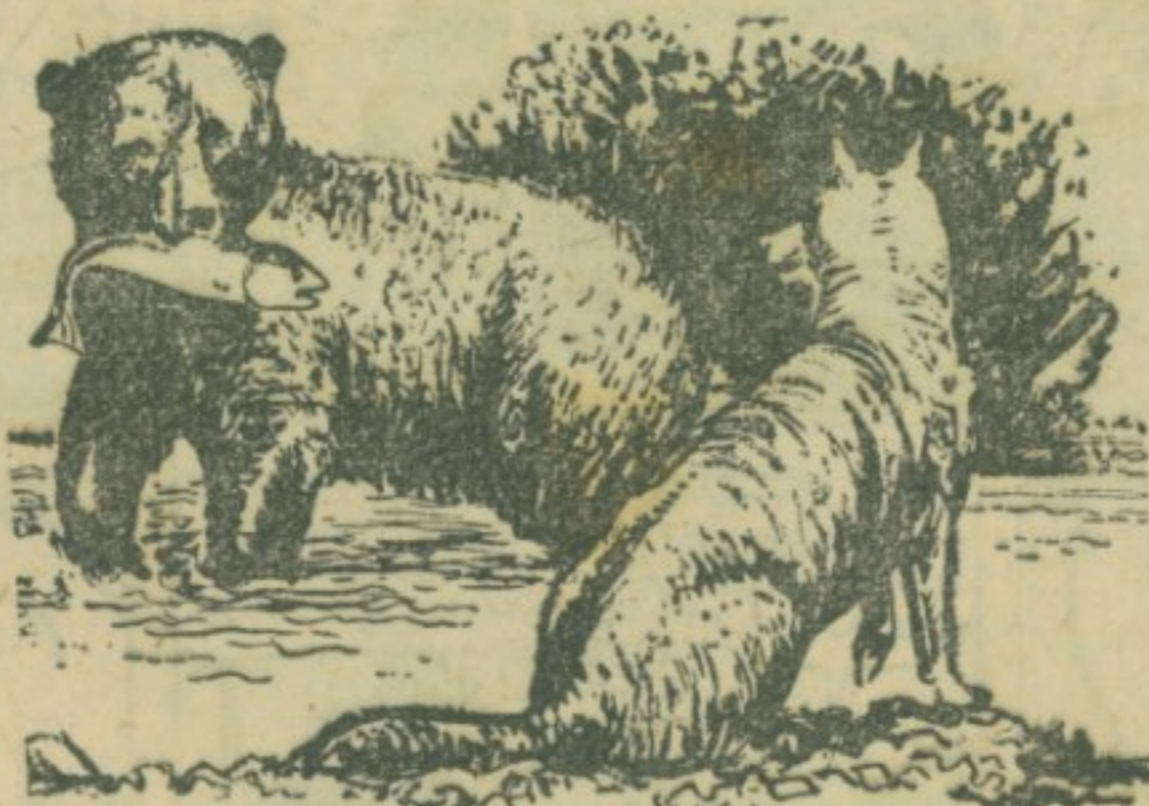
Кад се одрастао медвед појави у пролеће, он носи оно исто тешко крзно с којим је ушао у зиму. Прве и друге седмице једе сасвим мало — понекад за то време уопште не узима храну — и задржава се углавном у близини своје јазбине, све док се не ослободи старог крзна. А то постиже овако: изабере погодно дрво и гребе канџама његову кору, да би из „рана“ потекла смола, а затим се чешће о дрво да би му се длака залепила за смолу и — на њој остала. После две недеље, од његове старе одеће остало је само нешто мало „рита“. Сваког пролећа Стентонов су имали прилику да посматрају једног старог гризлија који је мењао своју „тоалету“ у близини њихове колибе. Он би се толико чешао

о дрво да би му од читавог крзна остало само неколико чуперака на врату, због чега су га и прозвали „Бездлаки“. Још једну чудну пролећну појаву уочио је Цим Стентон. Наиме, на петнаест до двадесет метара са обе стране дрвећа на чијој су кори мужјаци остављали своја стара „одела“ Цим је приметио дубоко изроване рупе — отиске шапа. Те рупе су трагови гризлијевог пролећног тренинга и враћања у „тркачку форму“. Стојећи у месту, гризли подиже шапе и спушта их на земљу, исто онако као што тркач чини на старту да би се „загрејао“. Пролећни тренинг траје такође две седмице. За то време медвед је увек на опрези и не дозвољава да му се ико приближи. Цим је морао да прибегава разним лукавствима да би могао да посматра гризлијево „трчање у месту“.

Тек кад гризли постигне стару кондицију, код њега се јављају први знаци апетита, који из дана у дан постаје све већи. У почетку гризли једе само траву, да би средином маја почео да копа корење дивље рабарбаре. У то време он уопште не мари за месо. Међутим, средином јула, кад се приближи риболовачка сезона, постаје толико лаком на месо да ће прождерати сваку цркотину на коју наиђе. У то време његова једина мисао је: месо. Једно поподне, чувши страховиту буку коју је у оближњој шуми дизао неки медвед, Цим се привукао да види шта се догађа. Гризли је одмицао огромне камене блокове и бацао их низ падину шумског брежуљка, само да би дошао до једног јединог валогaja; малог миша који се сакрио испод гомиле камења.

Гризлијево апетит достиже свој врхунац у време кад се у рекама појаве лососи. Гризлијево обично сликају како чуче у сред реке и шапама избацују

рибу из воде. Уствари, гризли хвата рибе устима. Он је веома стрпљив ледарош, који опрезно гazi по реци тражећи шапом рибе испод камења и старих стабала на дну потока. Чим шапом додирне рибу, гризли је „прикуца“ уз дно или

стабло, затим загнури главу и подиже је из воде с рибом у устима. Тада излази на обалу, да се тамо у миру њоме слади.

Одрастао гризли креће се на простору од око шездесет квадратних километара и кроз шуме иде добро утрвеним стазама. Веома је забавно посматрати великог медведа како се клати стазом, док се за њим тетура медведић, који покушава да својим кратким ногама ступа тачно по његовом трагу.

Природњаци се и данас питају због чега гризли, крећући се кроз шуму, обележавају свој пролазак тиме што с времена на време ноћима или зубима загребу покоје дрво. Цим Стентон, њихов дугогодишњи сусед, сматра да он тачно чине да би дали одуше својој сувишној снази. „Они корачају кроз шуму, осећају се добро, сити су. Тада замахују шапом и ударају по најближем стаблу, исто онако као

што би неки дечак шутнуо ногом каменчић који му се нашао на путу“.

Дуж свих утрвених путања, а на растојању од отприлике једног километра, налазе се „јавна купатила“ гризли-медведа: рупе ископане у влажној земљи, обично међу јако рачвастим корењем дрвећа, које су испуњене подземном водом и блатом. Кад за време лета медвед иде кроз шуму, он навраи у „купатило“ које

после неколико метара зауставити и поћи усует дрском нападачу. Цим је једном био сведок кад су се вук и вучица прикради једној медведици и њеном младунчету и успели да се поставе између ње и медведића. Када је она покушала да нападне вукове, они су се само измакли и поставили јој се с једне и друге стране. У том првом покушају медведица је исцрпла сву своју храброст и, мумлајући жалосно, отишла је даље, остављајући своје младунце, дотле још неозлеђено, на милост и немилост гладних вукова.

Но, тај страх од вукова медведи имају само до своје седме или осме године. Тада се однос између гризлија и вука из основа мења и огромни медвед често има као своју личну гарду каквог старог, искусног вука. Удружујући своје природне дарове, њих двојица постају нераздвојан пар и брину се један о другом. Као бољи риболовац, гризли се стара о исхрани свог необичног компаноа. Вук, међутим, има изостреније чуло мириса и у стању је увек да открије присуство човека. Због тога он иде испред медведа, као његова претходница, и „чисти“ пут за свог пријатеља. Цим Стентон сматра да баш због ове чудне симбиозе стари гризли-медведи претстављају готово недостижне трофеје за ловце.

Мало је животиња које толико воле игру као млади гризли-медведи. Стентонов су имали прилику да се у то време кад су држали у својој кући младо женско мече које су назвали Ринг. Ринг је безброј пута покушавала да од Цимовог ловачког пса Скаута начини себи друга за игру. Кад би му ти њени покушаји досадили, Скаут би је зграбио за крзно и вукао је око куће. Она је то сматрала за игру и кад би је он најзад пустио, она би поново почела да га задиркује. Због тога би је Скаут избегавао, а она је морала да тражи нову игру и нове играчке. Нарочито је волела предмете који могу да звече и праве буку.

Сваког јутра, још у пет ча-

сова, Ринг се појављивала у кухињи тражећи свој дорукац. Да би је нечим забавила док спреми дорукац, Лорета би јој понекад давала празне конзерве од дема. Њој ништа друго није ни требало. Пошто би најпре добро поливала остатке дема, Ринг би затим сатима бацала конзерву увис и хватала је, као дете кад се игра лоптом. Међутим, кад не би могла да нађе никакву играчку, она би одгегала до обале, ушла у чамац и дуго, дуго би се у њему лагано љубала.

Ринг је необично воледа воће и једног јутра открила је у дворишту Стентонових једно дрво са шљивама. Проишла је чак да слатко воће опада кад она затресе стабло. Од тога дана Ринг би тресла свако дрво на које би наишла, надајући се да ће можда и с њега пасти нешто чиме би се могла ослатити.

Ринг је остала крај Стентонових пуне две године. Једног јутра ње више није било: отишла је у шуму и помешала се са осталим дивљим суседима Цима и Лорете Стентон.

(Крај)

СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

Године 1954 догодио се један занимљив случај у америчкој држави Алабама. Једнога дана пао је метеорит на

једну кућу, пробно кров, а затим давану и окрзнуо домаћину која је радила у кући. Ова домаћина једина је особа коју је икад ударио метеорит.

СТРИПОВИ СТАРИХ НАРОДА

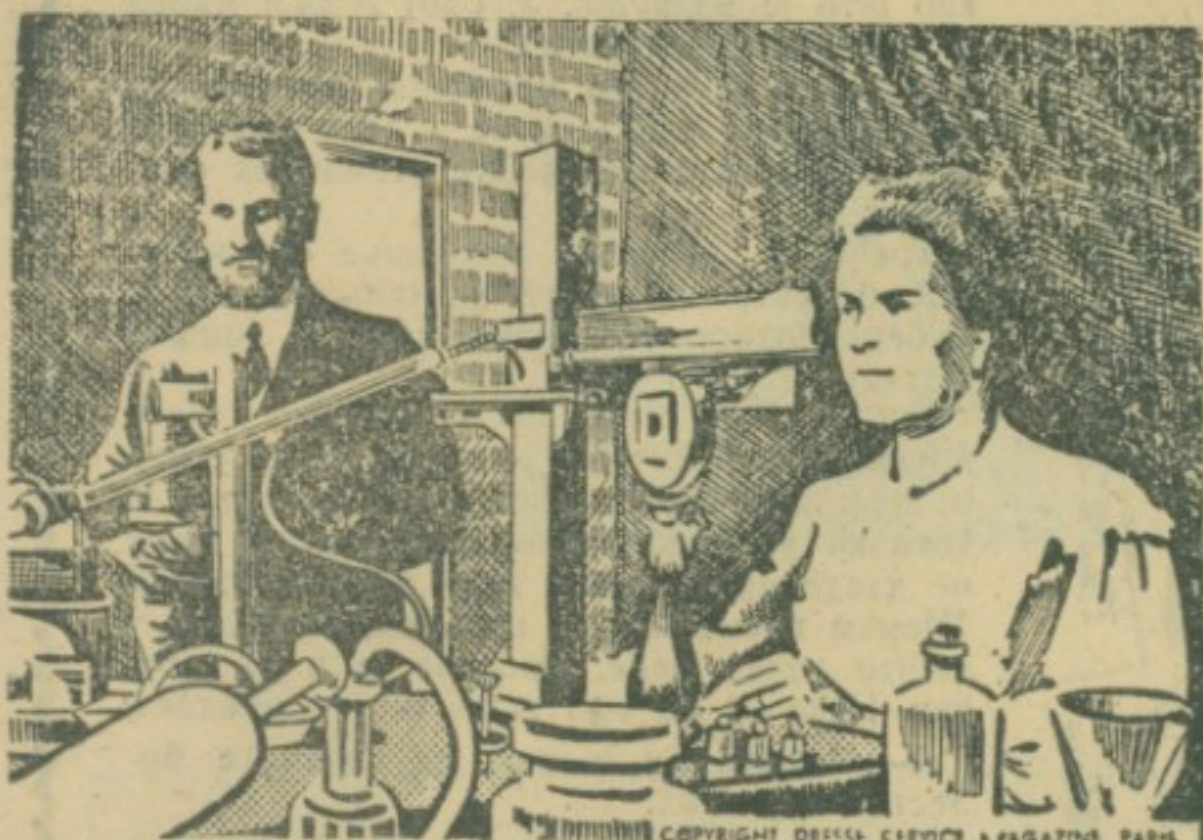
Шаре и неке мале приче илустроване са више слика, нешто слично као данашњи стрипови, нађени су на зидовима грађевина из времена

старог Египта. И у Јапану су нађени пергаменти на којима су наравени цртежи са кратким текстовима. Они потичу из 12 века.

СВЕ ПРВЕ...

Марија Кири, са својим мужем Пјером, открила је радијум и прва је жена која је добила Нобелову награду. Она је ову награду добила у два маха: 1903 године за фи-

зику, а 1911 за хемију. — Жидит Гогје, кћи књижевника Гогјеа, прва је постала члан једне академије. Изабрана је у Академију Гонкур 1910 године.

Прва Францускиња, Пети, добила је право на адвокатуру 1909 године. — Хедирг Гебард била је прва жена која је изабрана у фински парламент, 1907 године. — Прва жена - амбасадор, Александра Колонтај, предала је акредитивна писма 1926, када је претстављала Совјетски Савез

у Мексику. — Први министар рада била је госпођа Перкинс, 1933 године, у САД. — Прва жена-државни диктатор била је Елис Тарп, у Луизијани, 1935. — Прва жена-председник општине била је Ивлин Лоу, у Лондону, 1939. — Прва жена-председник трговинске коморе била је Едит Грандлер, која је на тај положај изабрана 1939, у месту Ирли, у Енглеској.

ПАРАЗИТИ У ЖИВОТЊИНСКОМ ЦАРСТВУ

У читавом животињском царству — почев од једноћеличних протозоа па све до најразвијенијих кичмењака — само две групе немају претставнике који живе паразитски. То су суифери и ехинодерми. Ове животиње су непокретна бића и узимају храну из околне воде или блата. Паразита има нарочито код разних врста црва. Неки црви, например они који живе у човеку, толико се ослањају на свог домаћина да чак немају ни уста. Они просто упијају већ сварене сокове кроз кожу. И међу пужевицама су нађени паразити. Један од њих залепи се за рибу и из ње сише храну. Мада су паразити обично ниже животињске врсте, њих има и међу кичмењацима. Таква је једна мала риба из Јужне Америке, која обично живи у шкргама већих риба и извлачи им крв.

КО ЈЕ НАЧИННО ПРВИ ЧАСОВНИК?

Немци тврде да је један њихов сународник први начинно часовник, и то 1548 године. Према њима, то је био Петер Хемлајн, бравар из Баварске, Французи, опет, кажу да то није тачно, већ да је први часовник начинно Жилијен Ко-

драо, који је био часовничар Луја XII, па Франсоа I. Тај Жилијен Кодрао покљонио је француском краљу Франсоа I два мача у чијим се балчацима налазило по један златан сат. Одушевљен његовим делом, владар га је богато наградио и дао му право да у излог радње стави натпис — „Снабдевач његовог величанства“.

СТАРОСТ КРОЗ ИСТОРИЈУ

Проучавајући положај старца у разним периодима људске историје и у разним деловима света, један амерички научник дошао је до занимљивих података. Да сте живели у Средњем веку, вели он, не бисте као стар човек наишли на велике симпатије код својих суграђана. Изузев неколико учених људи, сви остали су сматрали да физичка изнемоглост долази услед грехова из младости. Наговарали би вас да поделите имање својој деци пре смрти, јер је сиромаштво сматрано као веома важно за спас душе. Да сте били старац у старом Риму, сви би вас поштовали, а синови би морали да вас без говора слушају. Отац је располагао својом децом како је хтео; могао их је продати као робове, па чак и убити. Да сте били старац у старој Грчкој, имали бисте готово исте погледе на живот као и ми данас. Постепено бисте старили, и то примали као неизбежно. Сматрало се тада да се дух одржава читањем.

КАО У БАЈИ

ТАЧНО! ИЗНАД ОНИХ ЖИЦА КРОЗ КОЈЕ ТЕЧЕ СТРУЈА, СТАВЉАМО ЈОШ ЈЕДНУ ОБИЧНУ, И АКО ГРОМ УДАРИ, ОН ПОГАЂА САМО ТУ ГОРЊУ ЖИЦУ.

И ТА ЖИЦА, ЈОШ СПРОВЕДЕ ЕЛЕКТРИЦИТЕТ У ЗЕМЉУ.

ПОНЕКАД СЕ ДОДУШЕ „ДОГОДИ“ ДА ГРОМ ЗАОБИЊЕ ЗАШТИТНУ ЖИЦУ И ПОГОДИ ОНЕ КОЈЕ ПРЕНОСЕ СТРУЈУ. АЛИ, ТАЈ КВАР МИ БРЗО ОПРАВИМО.

ТО ОНДА СВАКА НЕПОГОДА С ГРМЉА — ВИНОМ ПРЕТСТАВЉА ОПАСНОСТ ОД КАКВОГ КВАРА...

АЛИ, ЗАР СЕ ГРОМ СА СВОЈИХ 50 МИЛИОНА ВОЛТИ НЕ БИ МОГАО НА НЕКИ НАЦИН ИСКОРИСТИТИ?

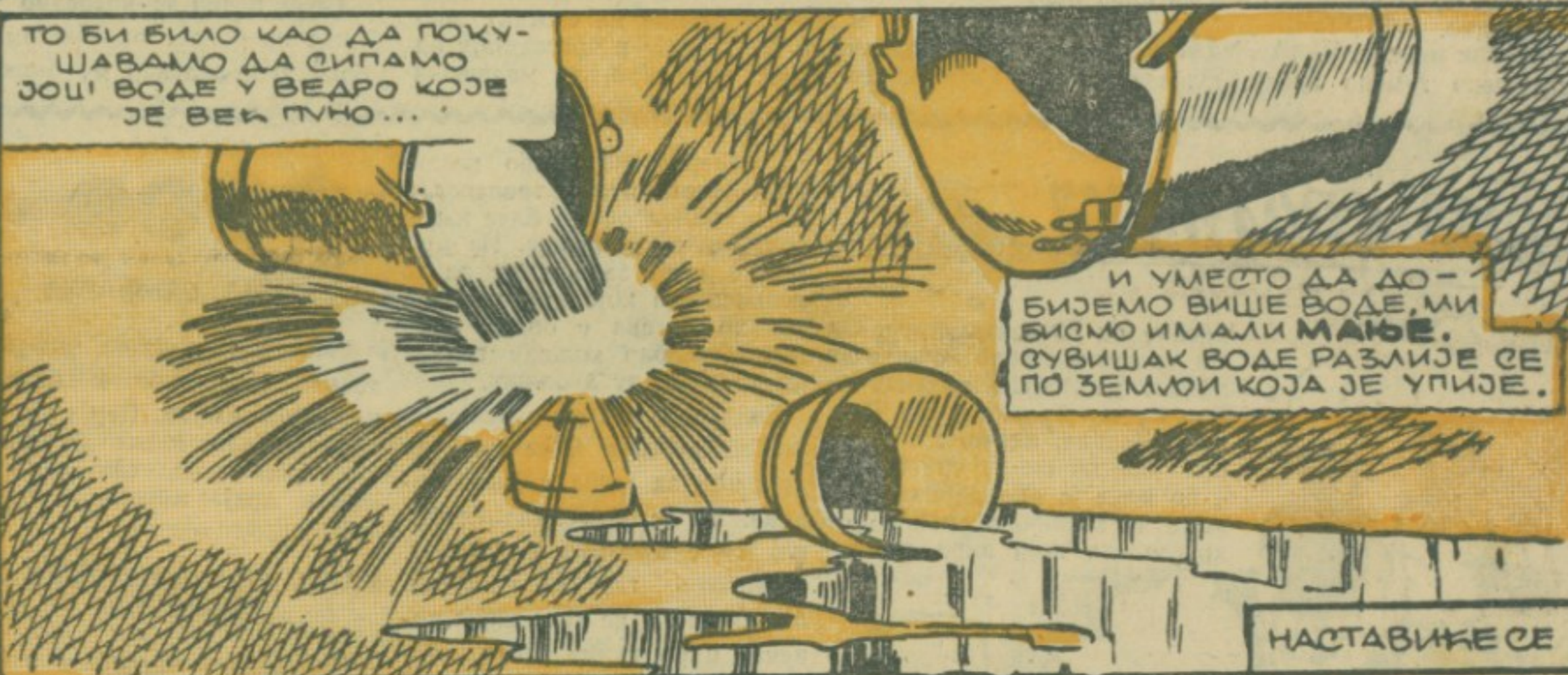
ХМ... ИДЕЈА ТИ ЈЕ ДОБРА...

САМО МАЛО НЕПРАКТИЧНА. 50 МИЛИОНА ВОЛТИ ЈЕ ТЕШКО „УКРОТИТИ“... ОВИ ЕЛЕКТРОВОДИ ГРАЂЕНИ СУ ЗА 100.000 ВОЛТИ.

ТО БИ БИЛО КАО ДА ПОКУШАВАМО ДА СИПАМО ЈОШ ВОДЕ У ВЕДРО КОЈЕ ЈЕ ВЕЋ ПУНО...

И УМЕСТО ДА ДОБИЈЕМО ВИШЕ ВОДЕ, МИ БИМО ИМАЛИ МАЂЕ. СУВИШАК ВОДЕ РАЗЛИЈЕ СЕ ПО ЗЕМЉИ КОЈА ЈЕ УПИЈЕ.

НАСТАВИЋЕ СЕ

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Лов и дивљак у народним пословицама

Ловци су се ловом бавили од најстаријих времена, и то широм света. У нашим историјама и у другим књигама помиње се да су се ловом много бавили и наши стари. У нашим народним умовинама — причама, весмама, загонеткама и пословицама — има такође доста помена о лову уопште и о разноврсној дивљаци. Овде ћемо донети изврстан број народних пословица о лову и особинама дивљачи.

На касапници има доста меса, али је лов слаби.

Сваки ловац добро познаје стазу, али сви ловци нису једнако срећни.

Да ловац увек улови, не би се звао ловац, него носач.

Касапско је месо по четири паре, ловачко по грош, а хреуско (лоповско) по дукат. — Јер ловац издангуби, а лупеж плаћа глобу и дангубу у затвору.

Отишао у лов, а забатално кућу и дом.

Свака птица зна свог ловца.

Ако сам ти дао своју пушку, нисам ти дао своје око.

Који се 'рт силом тера у лов, ретко зеца потера.

Гора пуста никад није сама, без ајдука али горског вука.

Тко се боји вука, нек' не иде у шуму.

Вук не вије да га гора чује, већ вук вије да друга добије.

Развукао као курјак на раскршћу. — Рече се кад ко рђаво пева.

Здрав као курјак. — Каже се здраву, јаку и окретну човеку.

Вук кад оглади своју ногу поједе.

Гладан курјак и трулу даску загрize.

Ако курјак одрасте и међу људима, опет ће остати курјак.

Вук длаку мења, али ћуди никако.

Курјак није овцама ујак.

Вук не једе на оброк, него кад добије. — Јер вук не спрема пастрму.

Не би на вука вика била да не коље оље.

Питали Приморца рају: „Ко код вас најбоље живи? — „Ајдук и вук, јер од свакога отимају, а никоме ништа не давају“.

Више курјак покоље него што може појести.

И на броју овце, и вуци сити, не може бити.

Кад вук оматори и врале га јашу.

Забринуо се као курјак у јами.

Вук свашта ради, па ипак све једном плати.

Мртвом се курјаку реп мјери.

Лаје, пас није; око куће се врзе, од пса се крије. (Лисица).

Лисица лија, па најзад долија.

Вук и лисица много зла чине, али својим кожама плаћају.

Лукава је лисица, али је лукавији онај који је ухвати.

Зеца је мала зверка, али велике уши има.

Ко држи отворене очи кад спава? (Зеца)

Зашто зеца пут претрчава? (Зато што не може испод пута)

Не боји се зеца онога који се много хвали, већ онога који рано рани.

С добом се зеца не лови. Зашто ловац тражи зеца? (Зато што не зна где је)

Кад је лога врућа, зеца није далеко.

Зеца добро трчи, али боље трчи 'рт који га ухвати.

По шуми урла, а по брду мумла, тражи воћњаке, једе мед и крушке, а не боји се пушке. (Медвед).

Медведу су уши извукли док су га на мед навукли, а док су га с меда свукли и реп су му и уши ишчупали.

Игра медвед пред компинским вратима, па ће и пред нашу кућу доћи.

Кад кунца спава, затворена уста држи — тј. само кад спава мирује, иначе увек коље.

Срамота је свином соколу гонит' дуго јато препелица Па за себе не улови' меса.

Бе гођ руча сив зелен соколе, Ту и врана море вечерати.

Лукава је лисица, али је лукавији онај који је ухвати.

Зеца је мала зверка, али велике уши има.

Ко држи отворене очи кад спава? (Зеца)

Зашто зеца пут претрчава? (Зато што не може испод пута)

Не боји се зеца онога који се много хвали, већ онога који рано рани.

С добом се зеца не лови. Зашто ловац тражи зеца? (Зато што не зна где је)

Кад је лога врућа, зеца није далеко.

Зеца добро трчи, али боље трчи 'рт који га ухвати.

По шуми урла, а по брду мумла, тражи воћњаке, једе мед и крушке, а не боји се пушке. (Медвед).

Медведу су уши извукли док су га на мед навукли, а док су га с меда свукли и реп су му и уши ишчупали.

Игра медвед пред компинским вратима, па ће и пред нашу кућу доћи.

Кад кунца спава, затворена уста држи — тј. само кад спава мирује, иначе увек коље.

Срамота је свином соколу гонит' дуго јато препелица Па за себе не улови' меса.

Бе гођ руча сив зелен соколе, Ту и врана море вечерати.

Ловцу је да лови, а препелици је да се чува.

С једном стрелом не уби две птице.

Не боји се 'тица вечерњег хвалиоца, него јутарњег раниоца.

Рђавом ловцу и обрва смета.

Путовао сам даље на југ, путовао, и озбиљно се запитао има ли игле краја овој непрегледној земљи. А земља та била је таласава као Шумадија јаружаста и поплавена блатња вом водом. Масна као иловача, црвенкаста и непорозна, она лако држи воду у вештачким језерима на врховима брежуљка, што цури низ пиринчане њиве које се терасасто спуштају падињама. Њиве нису веће од мањих дворшта у облику тепсија, преко њихових рубова прелива се густу муљугу. Рубовима вијугају и танке стазе власника тих поља.

Породица сељака загазила је у каљугу, у блато до колена. Човек ископава плавицасти муљ, а жена и деца га односе на њиву, у корницама што висе о конопцима, сличне кантарима. У муљу и води пиринч најбоље успева.

Зелена брдашња, и сама израшла из баруштина, освежавају те њиве — мочваре, младим проређеним шумарцима.

Воз брунда неуморно, једилично и досадно, дан и ноћ — тридесет и два сата. Падало ми је на ум да се неће никада зауставити, да је уклет, на јури неким другим светом. Ипак је стао, на малој станици. Још два сата возно сам се аутомобилом до града што се зове Чанша.

Ни умно се нисам честито, а из новина месних сазнадох да је сељак неки за десет дана убио седам тигрова. Баш пријатна добродошлица. Тигрови. Видео сам те јужне тигрове, тамножуте са црјакстим пругама. Северни су светожути са белим пругама. Разлике у боји не сметају толико колико разлике у нарави њиховој. Тигрови са севера изузетно нападају људе, кад изгладне. Ови с југа, увек. Крволочни су. Похитао сам у град да видим што више. Сутра путујем у родно село Мао Це Тунга. Изненадили су ме дућани, ниски, какве до тад нисам видео; светлих боја, јаспожути, орањаста, понеки ружичаст. Усред вароши зирји празна католичка црква. Врата су широм отворена, редови клуна као у школи.

Из главне улице зашао сам у сокаке, криве и прљаве. Очас ме заокупише деца, дотрчаше зачуђена, сјатише се гомилама, окружише ме радознано и загледаше ћутке, стидљиво. Сликао сам их. Воле да се сликају. Корачао сам праћен њима страга и са стране. Понеки су истраивали напред да ме боље виде. Лично сам на цина међу патуљцима.

Настаде циркус. Шврња један дотрча, носећи неко гумено црево, дуже од руке.

ДУГОНОСИ!

Дугоноси!

Он ме повуче за рукав и рече нешто, показујући на црево које је наслоњено на свој нос, као дугме. То је он мени показао да ми је нос као црево. Други дечак, кад то виде, шљепну дједма дашчицама што их је имао у руци, па их стави на нос. Њему је мој нос био кљун пеликана. Дечаци и девојчице радосно зашљепкаше, вичући углас:

— Дугоноси! Дугоноси!

Иако веома добро познајем свој нос, обичан је. Њихова пискава вика натера ме да га опишам, у страху да није изненада порастао. Није. Тад се сетих једног свог пријатеља коме је нос, збиља, као крставац. Да њега виде, они малишани би излудели од смеха. Искупише се разликују на ша схватања о носу. Пренух у смех од помисли како би наши дечаци у Тузли заокупили Книфеца.

Они заћуташе. Корачали су смирени за мном као да их је прошла воља да ме секирају, пошто се не љутим. Утом онај симпатични шврња принесе црево устима, набући образе, да пукну, па затруби ујасно: **у - у - у - у!**

Људи и жене истрачаше на стотину врата, подбочише се, гледају и пресавијају од смеха. Дотрчаше нови буљунчи малишана

умазајни пиринчом. Друштво ми се много повећа.

Шта могу, мој изглед их забавља. За стао сам пред најнеобичнијим дућаном, потпуно празним, без предњег зида. За столом је седео старац белих опуштених бркова. На глави му округла капица црна. Пред њим књиге пожутелих листова. Шта ли то продаје?

— Да вас прегледам? — рече старац. Разумедох да је он народни лекар. И да му је разграђено српче ординација. У Кини постоје две врсте лекара: школовани, са завршеним факултетом, као и у нас, и народни лекари, нешколовани, који лече људе прастарим начинима, што се у највећој тајности преноси са оца на сина.

Стрљиво ми је објашњавао старац лечење убудима иглама. То се зове иглотерапија и потиче из давнина. Примењују се три начина бодења.

Малишани су ћутали и слушали, ваљда им је био чудан старчев говор на неразумљивом језику. Примичали су се да чују боље и потискивали ме ка столу.

Први начин је посредно убадање, деловање на болест околишним путем. Човека боли зуб, а лекар му боцка неку жилицу

повише палца на руди. И бол ишчезава. Ако га боли стомак, боде га у ногу. Маларијног болесника убада у први кичмени пршљен. То је најчудније. Невероватно је да убоди иглама лече и заразну болест као што је маларија. У овој земљи много је штошта невероватно.

И други је начин посредан, само лекар много дубље забуда игле у тело болесниково. Нарочито код неких стомачних обољења.

Трећи је, директно деловање на жаритије болести. Лекар убоде оболели орган. Туберкулозног болесника боде у лимфну жлезду.

Старац још рече да се свака болест друкчије лечи. Важно је тачно знати место и нерв који треба босити, али важнија је техника убадања: како и колико. О томе не хтеде ништа рећи, само заврте главом: "Немам времена", — промрси, загледао у нешто изнад мене. Времена је и на претек. Неће он да ода тајну својих предака.

— Можете ли иглама да спречите болест? — упиташ.

— Не, — рече старац. — То постижемо другим лековима. — Мало поћута, па настави:

— Вакцину против великих богиња добијамо искушавањем дрвета: си дз хао. Дете попије течност, и тако је вакцинисано.

Орасположени старац намераваше да каже још понешто о чудним лековима народних лекара. Све је то занимљиво. Али дечаци су постали искупише нестрљиви. Досадило им је неразумљиво причање наше. Мешкољиди су се нервозни, пожуривали ме својим нестрљивом да одем од белог старца. Притискивали су одасвуд.

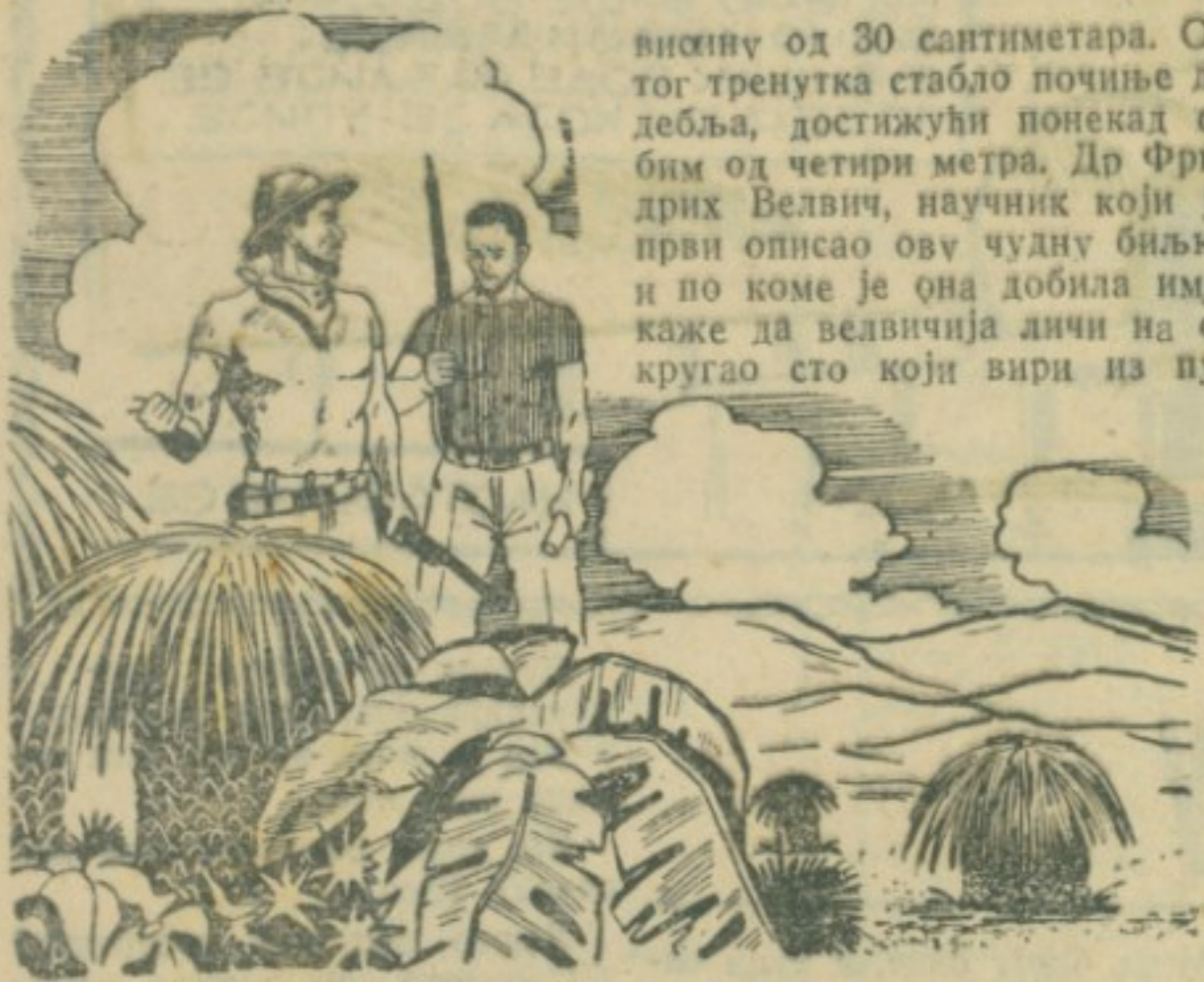
И догоди се ништавна штета, што изазва велику галаму. Заљубани дечаци превртоше нехотице старчеву чабрицу пуну воде. Бара се разли дућаном. А старац поскочи срдито, рашири руке и завика, као да му кућа изгоре. Пргав неки старац.

Пожурих да се удаљим. Дечаци као да су само то и чекали, окружише ме и наставише са мном. Они који се беху одвише удаљили од својих кућа вратише се. Малишан-несташко поново затруби у црево, хук се одужи, изрод је опет истраивао на врата, деца су пристизала у гомилама. Пратња се увећа новим радозналицама.

Допратих се до хотела. Баш је загорно бити странац у Кини.

(Из књиге „Љуко“ од Мирка Милојевића, која излази као „Златна књига“)

Без сродника...

висину од 30 сантиметара. Од тог тренутка стабло почиње да дебља, достижући понекад обим од четири метра. Др Фридрих Велвич, научник који је први описао ову чудну биљку и по коме је она добила име, каже да велвичија личи на округлао сто који вири из пу-

стињског песка. Тај сто је обичан лишћем дугим два и широким до један метар, чији се врхови рачвају у многобројне траке.

Одрасла велвичија добија сваке године извесан број гранчица, које расту поред листова и на чијим се врховима развијају купасте шишарке. На основу ових шишарки распоређена је велвичија у врсту гимносперми, којој припадају и четинари, мада међу њима нема никакве друге сличности.

Семе велвичије посађено је у једној ботаничкој башти у Енглеској 1880 године. Из семена је изникла биљка, која

се невероватно споро развијала. После пуних тридесет и шест година она је била изван редно танка и нежна. Из тога би се дало закључити да је велвичијама које имају по неколико метара у обиму било потребно бар хиљаду година да достигну ту дебљину.

Велвичија ствара у велијама стабла резерве воде које су довољне за више сушних година. То је драгоценост особина, јер у пустињи Мосамедес, у Анголи, где ова необична биљка расте, не пада киша понекад и по пуних десет година. Тако је велвичија могла да надживи све своје сроднике и да остане последња из своје врсте, нестале пре много хиљада година.

ЈУЖНОАМЕРИЧКИ „ПИГМЕЈИ“ НИСУ ПИГМЕЈИ

Лоши животни услови могу кроз неколико генерација да претворе један народ у кепеце, сматра амерички антрополог др Гусинд. Он је проучавао пигмеје који живе на високим планинама Венецуеле и Колумбије и нашао да они не припадају никаквој пигмејској раси, већ да је њихов низак раст искључива последица оскудног живота. Овај индијански народ, који се зове Јуна, претрпео је прву најезду освајача 1520 године, кад је и почело његово опадање. Јупе живе у заједницама од 2 до 15 чланова. Просечна висина одраслог човека износи 149 сантиметара.

МАЛЕ ЗАНИМЛИВОСТИ

ПТИЦА САБЉАРКА

Сабљарка је врста шљуке, танког, пљоснатог и нагоре повијеног кљуна. Перје јој је црно и бело. Може да порасте преко 40 сантиметара. Живи крај морских обала Европе.

МАЊА ИЛИ ВЕЋА КУЋА — ПО ЖЕЉИ

Технолошки институти у Иллиноису и Мичигену студирају начрте за израду кућа које ће се моћи лако раставити, а онда саставити на неки други начин, тако да се добије већа или мања кућа. На челичном раму моћи ће се монтирати делови од пластичне масе, као и нарочите стаклене плоче. Делови се једноставно слажу као дечје коцке. Сем тога, они су тако лаки, а њихово спајање и начин скраћивања толико једноставни, да сопственик може без много труда да промени облик и величину свог стана кад год то зажели.

ДЕЛОВИ ОКЛОПА

Оклоп сачињавају делови од тврдих и дебелих тканина, коже, метала или дрвета (штапићи). Оклоп служи за заштиту тела од удараца непријатељског оружја. Главни делови оклопа су били: шлемови, доколеници и кошуље (панцир). У Судану је било и памучних оклопа за људе и коње. Употреба окло-

па позната је одавно, а кад се појавило ватрено оружје оно их је истиснуло. Од Првог светског рата почео је да се уводи поново челични шлем.

СУНЦЕ ЈАРКО, НЕ СИЈАШ ЈЕДНАКО...

Ово заиста може да се каже за Сунце, мада смо учили да је његов сјај једнак на читавој његовој површини. Наиме, постоје разлике у ултравиолетним радијацијама. Сунце је сјајније на местима у близини свог екватора него код полова.

ХЛАДНОЋА ПОМАЖЕ БИЉКАМА

Хладне ноћи не шкоде парадјају, какву неки амерички агрономи. Напротив, нешто хладније ноћи за време раширења биљке убрзавају њено напредовање. Ноћне температуре од око 10 степени Целзијусових у доба кад парадјај расте чине да биљка доцније донесе више плодова од оне која је расла на температури од 30 или 35 степени. Сматра се да хладне ноћи нарочито повољно утичу на 4 до 6 недеља пре јављања првих цветова. Опити који су вршени на четири врсте парадјаја показали су да су биљке које су биле изложене хладноћи и мале доцније више цветова, јако стабилно и гушће лишће. Наравно, температура испод нуле штетно утиче на биљке.

ЕКСПЛОЗИЈА ВУЛКАНА КРАКАТАУ

Кад је дошло до страховите ерупције на вулканском острву Кракатау, у близини Јаве, 1883 године, потрес је изазвао циновске таласе који су понекад били високи преко 120 метара. Крећући се у облику плиме они су обилили свет. Експлозија се чула чак у Аустралији, која је удаљена 3.200

километара од места несреће. Требао је да протекну пуне две године па да се слегну честице прашине изазване овом експлозијом.

ШТА ЈЕ РЕГЕСТА?

Регеста су хронолошким редом састављени спискови повеља с датумом, пореклом и кратком садржином, а често и с критичким напоменама.

ВУЧКО

СТАНИ ДА ТИ ПОКАЖЕМ ШТА СЕ РАДИ С ЛАЖЉИВЦИМА!

НЕ! НЕ... МАМА, МОЛИМ ТЕ... НЕКУ ВИШЕ!

ОЈАДАН ТАТА!

ПОСЛЕ ОВОГ РИБАЊА САПУНОМ, ТВОЈА УСТА НЕЋЕ НИКАД ВИШЕ ЛАГАТИ!

ФУЗ! НЕ... НЕ...

МАРКО КРАЂЕВИЋ И ДУБРОВНИКУ

Дубровник, у то време штитеник угарског краља Лудовика I, запао је у велике неприлике када је овај заратио на цара Уроша. 1359. Војислав Војиновић, један од најмоћнијих српских великаша, жестоко је напао Дубровник. Настало је обострано прогањање трговаца, плењена је њихова роба. Трговина је постала несигурна, а Дубровчани су трпели велику штету. Тај рат, уз мањи прекид, трајао је око три године и завршен је 1362. миром у Оногосту (Никшићу).

„Посланик Марко“

За време овог рата дошао је у Дубровник, у име цара Уроша, „посланик Марко“. У дубровачким архивским документима није забележено пуно име цара посланика. По мишљењу историчара, тај „посланик Марко“ није био нико други него Краљевић Марко из наших народних песама. У дубровачкој државној канцеларији био је обичај да се само имена најпознатијих људи записују у скраћеном облику, а Марко је, као син најугледнијег српског великаша и одвише добро познат, па није могао да настане икаква сумња на кога се при то мисли. С друге стране, на српском двору није било неке познатије личности именом Марко, осим Краљевића Марка, коју би цар био послао у посланство. И сама природа ствари због које је цар Урош послао посланика у Дубровник указује да је то заиста био Марко, син краља Вукашина. У питању је био неки

спор у који су били умешани људи из Призрена, а Призрен се тада налазио у власти Марковог оца Вукашина, па је сасвим вероватно да је баш због тога Краљевић Марко послат у Дубровник.

За време свог боравка у Дубровнику, Краљевић Марко је у овом граду саршио и један свој породични посао. Он и његова мајка (мајка Јевросима из народних песама) имали су у Дубровнику већу количину сребра, коју су, као што је то чинила и друга српска властела, предали на чување Републици. За време рата све су те драгоцености биле заплене. Велико веће Републике изузетно је пристало да Краљевић Марко подигне своје и мајчино сребро, али му није дозвољено да за њега купи било какву робу. Дубровчани нису допуштали да посланици из Србије за време трајања рата извозе робу из њихове државе.

Краљевић Марко напустио је Дубровник крајем јула 1361 године. Његова посланичка мисија делимично је успела. Властела Републике решила је да се људи из Призрена пуне слободу и упуте својим кућама, али без робе, која је и даље остала заплена...

Дубровник је пружио уточиште

У дубровачким архивским документима само толико је забележено о Краљевићу Марку, али се тиме не прекидају везе Дубровачке Републике с Мрњавчевићима. И краљ Вукашин држао је своје благо у

Дубровнику. Оно је овде чувано и после његове погибије на Марици, и још после Косовске битке и Маркове погибије на Ровинама. „А Вукашин, краљ Србије, када је био до ногу потучен и збачен са власти од Турака, и када су његови синови упролашени лутали светом у највећем и крајњем сиромаштву“ — Дубровник је био тај који им је пружио склониште и предео њихову оставштину. Године 1399 појавили су се у Дубровнику Вукашинови синови Димитрије и Андрија. Дубровчани су Димитрију уступили данак од 500 дуката који су давали угарском краљу и помогли му да пође у Угарску, где је нашао службу на краљевском двору. Тада се у дубровачким архивским документима још једном помиње име Краљевића Марка.

За време Димитријевог боравка у Дубровнику, сенат Републике донео је 7 августа 1399 године одлуку да му се исплати онај део очеве оставштине који је припадао Краљевићу Марку. Али, Димитрије је најпре морао да докаже да његов брат Марко није оставио законитих наследника и да се обавезе да ће одговорити „ако икада неко затражи предају Марковог дела“. Изгледа да је Димитрије извршио све оно што је од њега затражио сенат, јер му је почетком септембра исплаћен Марков део очеве оставштине, и то „или у новцу или у сребру, а према његовој вољи“. Велико веће Републике уступило му је једну брзу галију која га је одвезла у Сег, а одатле је наставио пут за Угарску.

Последње славље

Толико се зна о Краљевићу Марку и о његовим везама с Дубровником и о томе постоје подаци у дубровачким архивским документима. Народна песма је Марков боравак у Дубровнику везала за један други догађај — женидбу Ђурђевог сина Лазара. Дочек и боравак Лазарева веренице у Дубровнику био је сјајан, о чему опширно говоре дубровачки архивски списи. Било је то

последње славље српских властела у овом древном граду. Тада су се властела и грађани такмичили својим приредбама и љубазношћу, да што више угоде снахи старог и чувеног деспота Ђурђа, коме су, као прогнанику, неколико година раније пружили уточиште у својој средини.

Али, то свечано расположење није остало сасвим непомућено. Већ на дубровачким галијама које су довезле невесту дошло је до свађе између заповедника и српских војвода из пратње Јелене Палеологине. Српске војводе пожалиле су се дубровачкој влади и она је повела истрагу. Тада је влада строго запретила неким дубровачким племићима „да не смеју врећати речима или чином војводе господина деспота који су били с њима на галији“. За време боравка српских сватова биле су појачане страже у граду, нарочито ноћу, а војводама је одређен коначан ван градских зидова, на Плочама. То су умирлили не зато што су се „бојали за сигурност свога града, него су то, вероватно, урадили да ноћу буду мирнији од евентуалне галаме војвода и њихове пратње“.

Такви поступци нису остали без последица и осетљиве српске војводе могле су се наћи уверене, сматрајући да дубровачко гостопримство није сасвим бескресно. Већ увере да на галијама помрачиле су њихова сватовска расположења, иако је дубровачка влада најстроже запретила кавгаџијама. У народној песми „Женидба Ђурђа Смедеревца“ о свему томе има трагова и као да је на овим членицима и засновано неверство тобожњег дубровачког краља Михаила према српским сватовима. И тада је у мајсти народног певача једино Краљевић Марко могао да реши мучан положај у коме су се нашли витезови деспота Ђурђа, па да они и одведу невесту и остану неосрамоћени. Зато га је и довео у Дубровник да својим чудесним јунашвом потамни славу Дубровчана и по заслуги казни неверног краља Михаила.

МЕТЕОР ЈЕ ПАО

Тридесетог јуна 1908. огроман метеор сручио се у области Краснојарска, у источном Сибиру. Пао је уред велике шуме, у мочварном пределу на који су сибирски сточари имали обичај да доводе своја стада јелена. Ово васносно тело, тешко више хиљада килограма, прелазећи дуг пут кроз ваздух, остављало је за собом траг од запаљивих гасова чији је пречник износио више километара. Селјаци

који су се налазили 260 километара далеко од места где је метеор пао удар ваздуха је готово загушио и сини су попадали на земљу. На удаљености од 600 километара људи и животиње су такође попадали, а једно стадо оваца притисак ваздуха пребацио је преко реке. У кругу полупречника 100 километара људи су бачени у вис, а куће им порушене. Експлозија се чула на даљини од хиљаду километара, а талас ваздуха који се том приликом образовао у току наредних сто часова више пута је обншао земљину куглу.

„Депни“ хеликоптер

У Америци је испробан мали једноседи хеликоптер, назван аероникл. Он је тежак око 90 килограма и има отворену платформу и мотор. Чи. Иако је овако мали, може да понесе терет од 130 килограма — брзином од 105 километара на час, док му радијус наноси 240 километара. Што је најинтересантије, овај „депни“ хеликоптер може да се спусти и на воду, по којој пловни помоћу нарочитог танка испод пилотске платформе. Пилот управља њиме покретима свога тела. Пилотирање је толико лако да се може научити за свега неколико минута.

БИЉКЕ СА ОТРОВНИМ ДАХОМ

Познато је да постоје отровне биљке. Но, много је мање познато да постоје биљке које испуштају отровне гасове. Њих су ботаничари тек недавно проучили. У Индији и Средњој Америци постоје читаве шуме манганила, дрвета са отровним дахом. Сокови овог

ако удишу испарења ових отровних сокова. Индијанци употребљавају сокове манганила за мазање врхова својих стрела. Кад које да оборе неко дрво, они прво угљенишу стабло, а затим стављају преко очију густу тканину. Ни то им понекад не помаже, јер дим који настаје приликом паљења стабла изазива озбиљно запаљење очију, а понекад и слепило.

КАКВА ЈЕ ТО СПРАВА ПРОМЕРКА?

Промерка је справа која служи за мерење пречника стабала. Има три дела: мерило у сантиметрима и два крака (један непокретан, а други покретан) који с мерилом заварују прав угао. Пречник дрвета мери се на тај начин што се дебло обухвати с два крака и на мерилу прочита износ.

САМΠΑН

Сампан је име за мали чамац у Кини. То је назив и за чамац с кућом који се употребљава на рекама у Јужној Кини.

У народној песми „Женидба Ђурђа Смедеревца“ казује се како је и Краљевић Марко с деспотовим војводама и јунацима дошао у Дубровник да одведе у српску земљу вереницу коју је Ђурђ Смедеревца испросио у дубровачког краља Михаила. Но, Дубровчани нерало дају девојку и хоће да надмудре сватове, али их они својим државњем и јунашвом побеђују. Краљевић Марко извршио је последње, највеће јунаштво. Он је својом топузином разбио седамдесет и седам капија и извео вереницу из куће. То исто хтео је да учини и с тврдом, окованом градском капијом, али ју је краљ Михаил сам отворио, желећи да се помири са сватовима. Тада га Марко удари топузином, а сватови с девојком „прав“ одоше Смедереву граду...

Тако је по народној песми Краљевић Марко својим јунашвом задивио Дубровчане и осветио се њиховом краљу Михаилу за све оно што је учинио деспотовим сватовима.

Народна машта и историска истина

У овој песми занимљива су два момента: Краљевић Марко у Дубровнику, и женидба српског деспота који одводи девојку из овог приморског града у далеке пределе поред Дунава. Иако је народни певач у својој песми много штошта помешао и дао јој чудесан оквир пуни маште и јуначких подвига, у њој се ипак крије алузија на извесан историјски догађај који је везан за породицу деспота Ђурђа. Уствари, реч је о женидби јединог његовог неослепелог сина, младог деспотовића Лазара, Јеленом, јединицом Томе Палеолога, деспота Мореје.

У рану јесен 1446 године, Лазарева вереница са својом пратњом, у којој су били српски и грчки витезови, стигла је из Кларенце, главне луке Ахаје, у Дубровник, где је свечано дочекана. У Дубровнику је провела неколико дана, па је потом одведена у Смедерево. Краљевић Марко

се није налазио у њеној пратњи. Тада је већ било прошло пуних педесет година од његове погибије на Ровинама, али народни певач није могао да у свиту најпробранијих српских витезова не уплете и Краљевића Марка, највећег јунака међу њима.

На женидбу Ђурђевог сина остало је мутно сећање и од њега је певачева машта изтакла шарене и лепе слике, али, и упркос томе, историске чињенице могу да се назиру. А по свему изгледа да је Краљевић Марко, лодуше другом једном приликом, заиста долазио у Дубровник.

У Дубровнику су боравили дужи или краће време српски средњовековни владари, босанска, српска и зетска властела. Долазили су да се склопе у овај слободни град од зле судбине; да нађу у њему уточиште, као синови Стевана Провенчаног Радослав и Владислав, прогнани из своје земље, или да као пријатељи посете дубровачког кнеза и властелу. Од тих пријатељских посета Дубровнику најдубље се усекала у сећање хроничара посета цара Душана. Мавро Орбини у својој историји прича о великим и непрекидним забавама, гозбама и играма приређеним у Душанову част и о даровима које су му Дубровчани дали.

Саро Пријевић, један од каснијих дубровачких историчара, прича како је учешћем и углађеношћу Дубровчана задивила цара Душана, па им је по повратку у своју земљу послао многе грчке и латинске књиге. Његова је жеља била да од тих књига Дубровчани направе библиотеку која би носила његово име. У исто време, каже Пријевић, послао је у Дубровник неколико способних младина из најугледнијих великашких породица да их овде способни и одлични учитељи васпитају у дубровачкој углађености и учености...

Познато је да је на двору цара Душана као младић боравио и Марко, син потоњег краља Вукашина. Када је Душан умро, Марко је и даље остао на царском двору, поред младог цара Уроша.

ИСТО ВЕЩЕ...

ТАКО БИХ ВОЛЕО ДА МАМА ОДЕ ОД НАС, ЈЕР НЕ ДАЈЕ ВУЧКУ ДОБРЕ САВЕТЕ. СТРАШНО!

ЗНАШ ДА ЈЕ НЕУЧИВО СТАВИТИ НОГЕ НА СТО, ТАТА!

КО ТО КАЖЕ?

БАКА!

БАКА! УВЕК БАКА! ЈА САМ КОД СВОЈЕ КУКЕ И СТАВИЊУ НОГЕ ГДЕ ЈА ХОЋУ!

НЕ БИ ТРЕБАЛО ДА ВИЧЕШ, ТАТА! БАКА, КАЖЕ ДА ТО НИЈЕ УЧИВО!

КАД МИ СЕ ВИЧЕ, ЈА БУ ДА ВИЦЕМ!

НАСТАВИТЕ СЕ

За се заган ЗА ЗЕЛЕН БОР ХВАТИМ...

Кад бих ја пронашао пут на Месецу, сигуран сам да би ускоро неко други открио пречницу — јалико се често Валтер Хант, проналазач многих корисних ствари, од којих он сам није имао много користи.

За три минута пронашао „зихернаду“...

Једног зимског јутра 1849 године седео је Валтер Хант у својој малој радионици у предграђу Њујорка и нервозно савијао прстима комадић месингане жице. Дуговао је неком цртачу планова 15 долара и обећао је да ће му их тог дана вратити. А није имао ни пребијене паре. Мрзовољно је напустио радионицу и кренуо према канцеларији свог поверљивца, питајући се како и чиме да исплати дуг. Наједном, кроз главу му је прошла спасоносна мисао. Готово трчећи вратио се у радионицу и, подиравши с пода бачени комад жице, почео га је савијати све док није на средини добио кружић. Затим је један крај жице савио у облику кукице, а други углавном у добијену куку. За мање од три минута Валтер Хант је изумео — „зихернаду“. Са својим изумом у руци сместа је отрчао у уред за патенте и без погађања продао га за 400 долара, само да би на време могао да плати дуг.

„Зихернада“ је била само један од читавог тучета проналазака Валтера Ханта који су другима, а не њему, донели богатство. Тако је он не само изумео налив-перо, већ му је и дао то име, па ипак се данас проналазак налив-пера везује искључиво за име Луиса Ватермана.

Чињеница да се многи од његових изума, онакви какве их је он начинио или нешто мало измењени, употребљавају и данас, изгледа готово неспорна кад се има у виду да се Хант родио 1796 године. Од растао је на малој фарми свога оца и своје слободно време проводио је баратајући око очевих алатки. Једног дана — отац му је тада већ био умро — позвао је своју мајку, увек преоптерећену послом, да дође у његову малу радионицу.

— Види шта сам ти начинио, — поносно јој је рекао. Мајка је угледала нараву сличну њеном точку за прегледање, само много савршенију. Помоћу новог точка могла је да преде не само лан, већ и кудељу.

... а за седам дана гонг

Године 1825 Хант одлази у Њујорк, с намером да тамо отвори радионицу за израду точкова за прегледање. Очекивани успех није дошао. Две године касније, прелазећи једном преко улице, умало се није нашао под точковима једних поштанских кола чији је кочи-

јаш пуцањем бича и виком опомињао пролазнике да му се склопе с пута. Остатак седмице Хант је провео правећи неки челични уређај сличан плиткој чинији за који је, помоћу опруге, био везан један чекић.

— То је гонг којим ћете упозоравати пролазнике да се склопе с пута, — објаснио је Хант претседнику једног друштва за саобраћај поштанским колима. — Звони се ногом, тако да кочијаш увек има слободне руке.

Друштво је откупило Хантов гонг и он још и данас звони на свим трамвајима у свету.

Године 1832 била је година Хантовог највећег проналазка: машине за шивење. Додуше, Француз Бартелеми Тимоније већ је израђивао шиваће машине, али помоћу њих се могао постићи само прав, непрекидан шав. Чим би се нит прекинула, цео шав би се опарао. Хантова машина била је уствари први употребљиви модел. Али, како је његова жена стално јадиковала да ће тај изум одузети насушни хлеб хиљадама шваља, Хант га није патентирао. Нешто касније, кад је опет остао без новца, што му се често догађало, он је продао своју машину неком Џорџу Араосмити. Пожар који је уништио Араосмитову радионицу, уништио је и Хантов модел.

Хантов проналазак су и мастионице које се саме затварају, а које се и данас могу видети у свим америчким поштама. Док је радио на овом изуму, Ханту је пала на ум мисао о направи за писање која би истовремено била и перо, и држаља за перо, и мастионица. Ту своју замисао је остварио 1847 године и патентирао је под именом „налив-перо“. Очекивао је од њега знатну корист, али како због недоводивог материјала његова пера нису била трајна, ни овај изум му није ништа донео. Тек 37 година касније појавио се Луис Ватерман са својим „пером које само пише“. Њега успех није мимошао, а Ханту је остала само слава што је за такав изум нашао име.

Чињедице помоћу којих може да се иде по таваници, засноване на принципу ваздушног притиска, такође су један од Хантових изума. Но, ни оне

га нису ослободиле материјалних тешкоћа.

Године 1854 Хант је изумео круте оковратнике од хартије. Био је убеђен да ће му тај проналазак донети знатну корист, јер су ти оковратници били неупоредиво јефтинији од платнених, а исто толико трајни. Међутим, оковратници нису имали проћу све док Хантово патентно право није истекло. А тада су, после америчког Грађанског рата, наједном ушли у моду и годишње се тих оковратника продавало преко 40 милиона.

Умро на домаку среће

Најзад, изгледало је да је дошао и „његов дан“. Алиас Хов, први човек који је патентирао машину за шивење, дознао је да многе фирме неза-

конито производе сличне машине, па их је тужио суду. И сак Сингер, његов највећи ривал, дознао је некако да је Хант давно пре Хова начинио машину за шивење, па је на основу тога покушао да овоме оспори право проналазача. Позвао је Ханта и затражио од њега да начини исту онакву машину каква је била она коју је уништио пожар. Хант је то учинио, али ни њему ни Сингеру то ништа није помогло, јер својевремено Хант није био патентирао свој изум. Кад је после неколико година дошло до споразума између Хова и Сингера, овај је поново позвао Ханта и, изјавивши да не жели да касније буде било каквог неспоразума, понудио му да откупи сва његова потраживања правог проналазача за 50.000 долара, које би му исплатио у пет рата. Хант, срећан што ће његовим тешкоћама бити најзад крај, пристао је на понуду.

Али, срећа је опет оманула. Хант је умро пре но што му је била исплаћена и прва рата.

ДВА НАЧИНА ЗАГРЕВАЊА ПРОСТОРИЈА

Сунчан је зимски дан. Седнимо крај затвореног прозора и пустимо да нас сунчеви зраци обасјавају. Осетићемо пријатну топлину, чак и ако соба у којој се налазимо није загрејана и мада је спољни ваздух веома хладан. Та топлина долази нам непосредним зрачењем сунца — радијацијом.

Загревање пећима или радијаторима нешто је сасвим друго. Ту се топлина преноси ваздухом који се загреје у додиру с топлим извором. Топла ваздух, као лакши, одлази увис и уступа место хладнијем. На тај начин изазива се кретање ваздуха у затвореној просторији и њено загревање топлотом коју тај ваздух преноси — конвекцијом.

Досад је, углавном, био у употреби други начин загревања, али се у новије време примењује и грејање топлотом зрачења. У ту сврху обично се на таваници или на зиду постављају јаки електрични грејачи, с којих се топлина, по моћу параболичних рефлектора, управља на место које се жели загрејати. Тако можемо у некој огромној просторији грејати само један мали део, например једно радно место крај машине, на коме ће се

радник пријатно осећати и угодни радити, а не мора се цео простор загревати, нити треба чекати да се загреје ваздух. Тренутно, чим се грејач укључи, добија се пријатна топлота. Овај начин користан је и за загревање просторија које се не искористају непрекидно, већ их треба само на краће време загрејати, као што су купатилна, магацинска и слично.

Уместо електричне струје, код загревања радијацијом могу се употребити и други топлотни извори. Радијацијом се може загревати и читаву просторију, што се обично чини са таванице. Овај начин је и хигијенскији од другог, јер не изазива кретање ваздуха, који је често загађен, као што је, например, онај који долази са пода.

ОДЕЛО ЗА СВАКО ВРЕМЕ

У Лондону је израђено одело које се прилагођава спољној температури: лети држи хладовину, а зими греје. Ово одело за сваку сезону начињено је од текстила у коме има примесе неких јединица алуминијума. Капути од ове материје су веома лаки.

ВЕРОВАТИ ИЛИ НЕ...

ЈЕДНА РОДНА, А СЕДАМ НЕРОДНИХ ГОДИНА

Реку Бхогаво, која тече кроз индиску провинцију Катјавар, често употребљавају за наводњавање поља, упркос томе што је ње на вода слана. Прве године њиве наводњаване ње-

ком водом дају двострук принос, али зато следећих седам година на њима ништа не може да успева.

ЕПИТАФ ЈЕДНОГ СТОГОДИШЊАКА

На једној надгробној плочи на гробљу у Сен Катрини, у енглеској грофовини Глосестеру, урезан је овај стихован натпис: „Овде лежи стари господин Ричард Тули, који је живео пуних 103 године. Крај њега леже његових девет жена, а и десета ће кад и њој дође крај“.

НЕОБОРИВ ДОКАЗ

Пре две године, на два километра од Сен Мориса, града у америчкој савезној држави Онтарију, сударила су се два аутомобила. Један од њих био је тешко оштећен, док је други само склизнуо с пута, ударио у један телефонски стуб и наставио вођњу пре но што је саобраћајна по-

лицја стигла. Возач оштећених кола, ошамућен од судара, није успео ни да запази број аутомобила који је налетео на њега. Али, упркос томе, кривац је брзо пронађен.

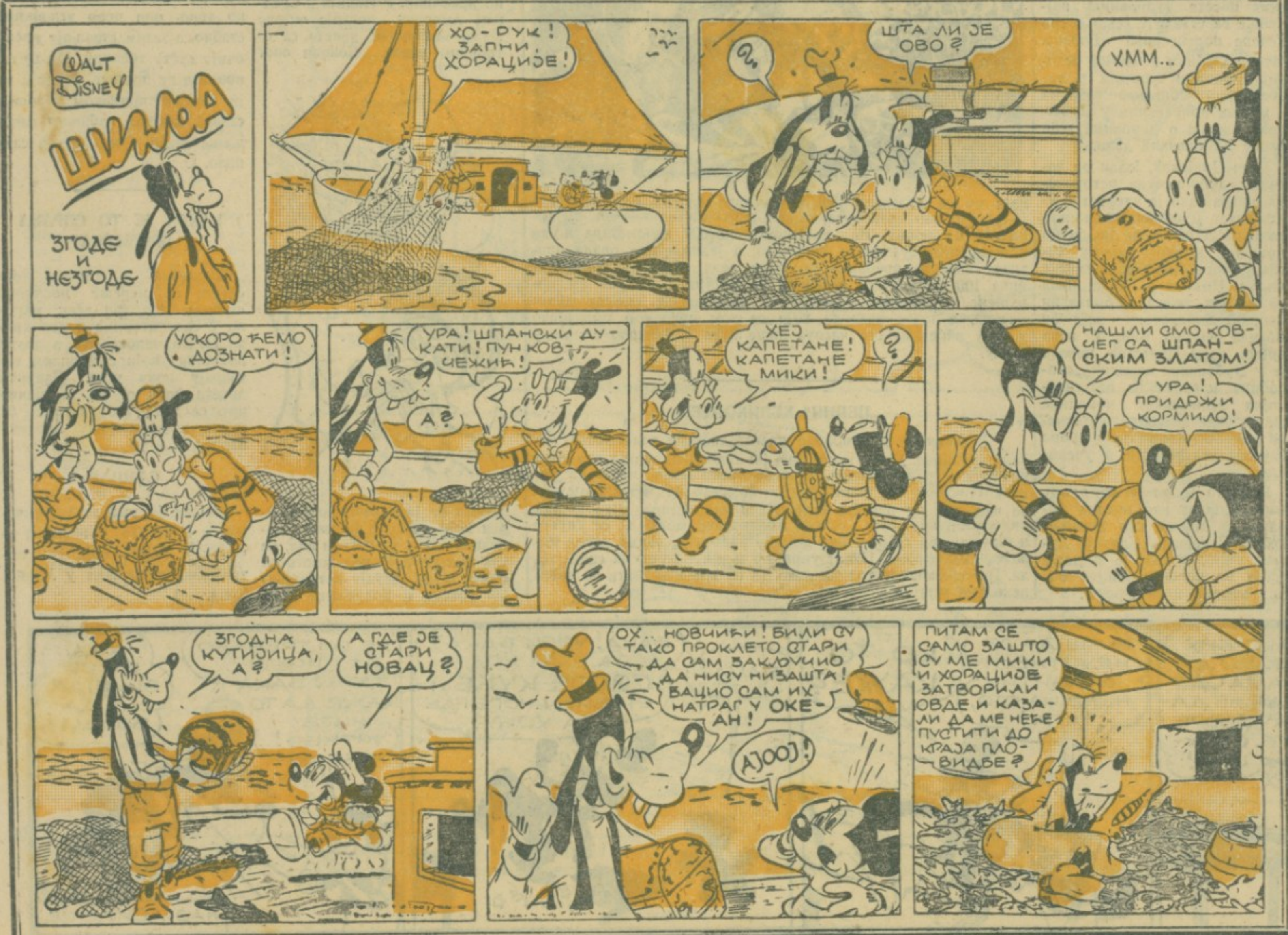
Наиме, његова кола ударила су у стуб баш таблом и регистарским бројем и бројке су оставиле јасан отисак у дрвету.

НИШТА СЕ НЕ МОЖЕ САКРИТИ

У близини Рипеја, у Француској, налази се једна стара камена кула у којој никад нико не улази. Једног дана сељаци из околине приметили су да је усред куле никао орах. За интересовани тиме, одлучили су да уђу у кулу коју су, из неког сујеверног страха наслеђеног од предака, иначе надалеко обилазили. Тако је, ко зна после колико година, разјашњен за-

гонетни нестанак једног њиховог земљака, кога је неко убио, а затим бацно у кулу. У целовима жртве налазило се неколико ораха, од којих је један проклијао и временом израстао у право дрво, чија је круна, најзад, нависила видне куле.

Савних бирана

„ОБЛАКОДЕРИ“ СА 30.000 СТАНОВНИКА

За најбоље градитеље међу инсектима сматрају се осе. Поједина њихова гнезда могу бити дуга до 60 сантиметара, док се на Цејлону могу наћи чак и до два метра дужине. Она се често са-

стоје од по 40 „спратова“ и у њима живи просечно по 30.000 оса. Оне праве своја гнезда од неке врсте папира који саме „производе“, готово на исти начин као што се то ради у фабрикама хартије. Има научника који верују да је човек баш од оса научио како се прави хартија.

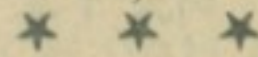

ОТКРИВЕН ГРАД ОД ПРЕ 4000 ГОДИНА

Феничанска варош Семира, стара 4000 година, откривена је недавно у Сирији. Она је имала морско пристаниште и била је важан трговачки центар. Налази се око пет километара од обале Средоземног Мора. Феничани су, да би се сачу-

вали од упада пирата, подизали своје поморске градове подаље од обале. Семира, која је све досад остала скривена за научнике, права је археолошка ризница, која садржи податке о животу Феничана, Јермена, Сиријаца и Грка.

СИТНО, АЛИ ЗАНИМЉИВО

Инсекти више не расту пошто добију крила, што значи да мале муве не могу израсти у велике.

Отров црног паука је сразмерно смртоноснији од отрова зечварке. Кре инсеката је обично зелена или жута. У Кини се, уз окладу, изводе борбе између

попаца, као и с богомољкама. У свету инсеката, код највећег броја врста, мушкарци су мањи, безбеднији и мирољубивији од женки.

Инсект звани „божанска овчица“ у Енглеској је симбол добре жетве, а доброс времена у Средњој Европи. У Северној Европи верује се да она помаже девојци да нађе себи одговарајућег мужа.

ОТКУД НАЗИВ АЗУРНА ОБАЛА?

Део средоземног приморја од Тулона до италијанске границе носи назив Азурна Обала. Тај назив први је употребио, у свом истоименом делу, 1888 године, данас већ заборављени песник, политичар и префект у доба Другог Царства Стефен Лижар. Доцније су искрели и други, исто тако лепо назив: Сребрна Обала, Цветна Обала, Обала Седефа, итд. На Азурној Обали постоји читав низ познатих летовалишта, станица туриста из целог света. Међу њима

је најпознатији Кан. А како се он проучио, то има посебну историју. Године 1839 колера је беснела Француском. Лорд Бруган, канцелар Енглеске, хтео је да путује у Италију, али га је кордон санитарних органа Сардиније спречио да пређе границу, па се морао вратити у Кан. Отсео је у хотелу, где се осећао веома пријатно. Место му се допало, па је одлучио да ту остане. Он је саградио прву вилу у Кану, а ту је и умро, 1868, у својој деветдесетој години. Његово присуство привукло је у Кан и друге Енглезе, а затим и туристе из целог света.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

БРИГА О ВАЗДУШНИМ „ДРУМОВИМА“

Према једном извештају Одељења за цивилну авијацију при ОУН, године 1980 авионски саобраћај повећаће се три наест пута, што значи да већ сада треба тражити начина да се ваздушни путеви обезбеде, како не би долазило до судара и разних других несрећа. У извештају се тврди да ће кроз 20 година авиони на атомски погон летети без спуштања између ма које две тачке на вемљиној кугли, и то брзином од преко 1600 километара на час. Већ кроз неколико година почеће да саобраћају авиони ДИ-8 и Беинг-707, који ће летети брзином од 840 километара на сат, носећи 150 путника. Они ће моћи да пређу 6400 километара без спуштања. Иначе, у извештају се заступа мишљење да ће број од 150 путника бити крајња граница за путничке авионе, која се неће прелазити.

КАКАВ ЈЕ ТО КОЊ ЖЕРАВ?

Жерав је ретка боја коња. То је мешавина беле и сиве длаке без сјаја.

„ЗДРАВ“ КУКУРУЗ, А НИЗАК ПРИНОС

Као и нека деца, кукуруз може да изгледа здрав, а уствари је болестан. Стручњаци америчког Отсека за пољопривредну културу нашли су да је са једне њиве под кукурузом добијен изузетно слаб принос, мада су стабљике изгледале једре и здраве. После детаљног испитивања, утврђено је да је кукуруз оскудевао у азоту, иако лишће њије имало жуте врхове, што је обично знак недостатка азота. У оваквом случају неопходна је употреба азотног ђубрива.

ТЕНИС ЗА СТАРИЈЕ ОСОБЕ

На једном универзитету у Флориди израђена су правила за једну нову врсту тениса којој се неће бити прикладна нарочито за старије особе. Игралште за овај „Флорида-тенис“

знатно је уже од обичног тениског игралишта, што са неким изменама у начину играња отклања претерано трчање и напрезање. Општина је утврђено да је код старијих особа које су играле овај измењен тенис пулс имао свега неколико откуцаја више од нормале, док им се при игрању обичног тениса повећавао за 20 до 30 откуцаја.

НЕОБИЧАН МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ

У свету има мало птица које могу да произведу тако пријатну музику као америчка шљука. Па, ипак, шљука при-

извођењу те музике не пева. Наиме, када се она „удвара“, тада „свира дивне серенаде“. То чини на тај начин што вибрира перима на крилима и репу приликом стрмоглавог лета ка земљи.

НОЋНО НЕБО КАКВО НЕ ПОЗНАЈЕМО

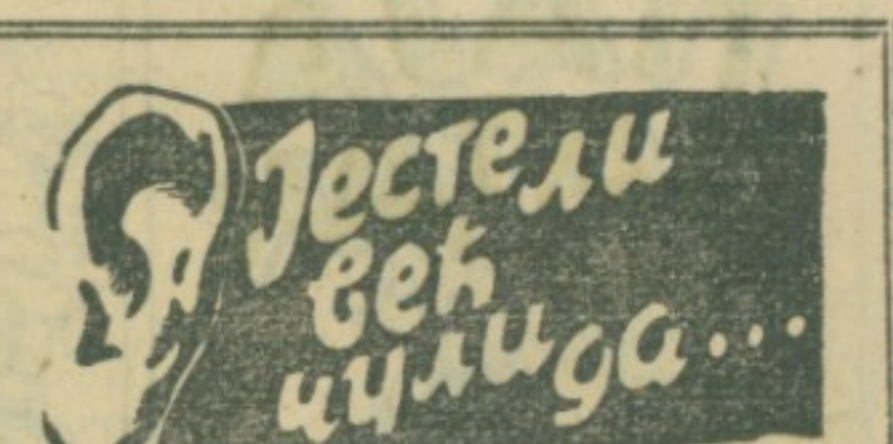
Кад би људско око могло да запажа ултравиолетну светлост, ноћно небо изгледало би нам сасвим другачије. Месец који је иначе најсветлији предмет на небу, био би готово не приметан. Постоје многе звезде које одају јаку ултравиолетну светлост, много јачу од ове коју сад видимо. До ових и других података дошао је један астроном из опсерваторије Харвардског универзитета на основу многобројних испитивања и снимања плочама осетљивим на ултравиолетне зраке. Сунце би и тада остало најјачији предмет, мада би његова светлост била слабија за око 100.000 пута. Месец би имао светлост + 5, што одговара светлости једва видљиве звезде. Сазвезђа на која смо навикли не бисмо могли да нађемо, а ноћним небом господариле би топле, праве звезде. Хладније звезде, чак и оне које су веома светле, биле би готово не приметне.

СТАРИ ГРЦИ СУ ЗНАЛИ ЗА ДОБРЕ СТРАНЕ ПЕШАЧЕЊА

Према професору Артуру Мек Кинлију, са Универзитета у Лос Анђелосу, још су стари Грци знали да дуго пешачење повољно утиче на здравље. Ходање је препоручивао и Плиније Старији, називајући га „медицином воље“. Чувени лекар Старог века Хипократ учио је да је ходање од велике помоћи варењу. Он је нарочито препоручивао брзо ходање и краће шетње, затим шетње у рано јутро, шетње после обода и ноћне шетње. Рано јутарње шетње саветовао је лако узбудљивим, а јутарње и вечерње шетње пресетљивим особама. Брзо ходање је сматрао корисним за оне који су имали привиђења, као и за особе које су хтеле да остану витке. Професор Мек Кинли, иако има 75 година, сваког дана препешачи пет до осам километара, сматрајући да су стари Грци били у праву кад су пешачење сматрали за један од најбољих начина телесног вежбања.

ВЕНЕЦИЈА СЕ МОДЕРНИЗУЈЕ

Стара Венеција недавно је добила један производ савремене технике. На раскрсницама прометних канала постављени су светлосни сигнали о којима ће гондوليјери традиционалних и романтичних гондола морати убудуће да воде рачуна.

...линолеум је, са свим случајно, пронашао Енглез Волтон, 1860 године.

...за пиво се знало још у доба вавилонског царства. Пет векова пре наше ере постојала је у Вавилону пивара која је

...италијански песник Торквато Тасо (1544—1595), маскиран и преобучен у пастира, отишао је једном код своје рођене сестре и саопштио јој вест о својој тобожњој смрти. Тасо је у то време био душевно оболео.

...Балканско Полуострво називано је раније и Илирским Полуострвом.

...Римљани испрва нису знали за панталоне и први пут су их видели кад су дошли у додир са германским племенима.

...ботаничари су досад открили око 100 врста јасмина.

...грчка купатила имала су само хладну воду, док су римска имала и топлу.

...реч „паор“ долази од немачке речи „бауер“, што значи сељак.

...чувени поларни истраживачи Нансен и Амундсен путовали су у поларне крајеве на истом броду, „Фраму“ који је био грађен за поларна путовања.

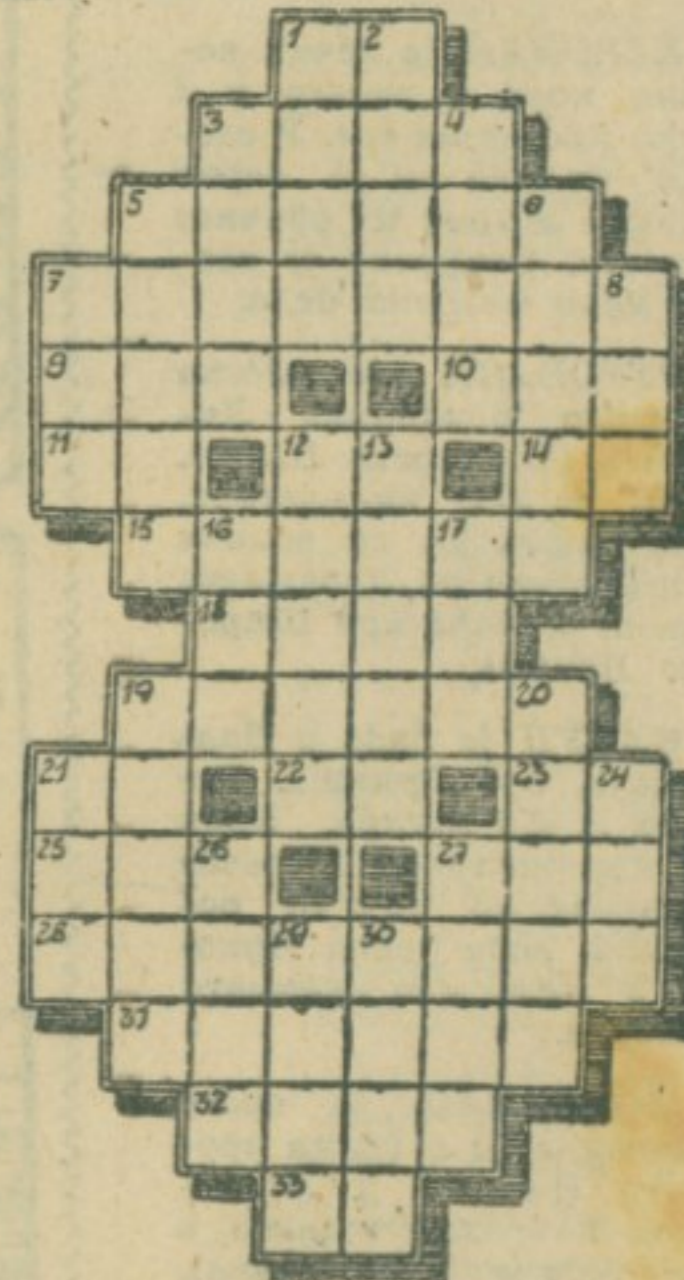
Нансен је путовао на „Фраму“ 1893—1896, а Амундсен 1911—12 године. На норвешком себе називао Наполеоном књижевности.

...Балзак је сам себе називао Наполеоном књижевности.

Водоравно: 1) иницијали српског песника и драматичара (1841—1910); 2) неиздржљива топлота; 3) средство плаћања у иностранству; 4) острво у Једејском Мору, крај кога је Темистокле победио Ксерксову флоту (480 п.н.е.); 5) врста глине; 6) сировина за израду сапуна; 7) митолошки бог сунца код старих Египћана; 8) коњ; 9) афирмација; 10) врста меније; 11) лео оделе; 12) промене на старинској бронзи и новцу које производе киселине; 13) слово француске азбуке; 14) узвик; 15) географски појам; 16) друга; 17) француски књижевник (1802—1885); 18) град у Француској познат по једном роману А. Долоа; 19) једна планета; 20) врста болести; 21) прелог.

Усправно: 1) уситна вулканска маса; 2) полуострво на Црном Мору; 3) четинар; 4) уточниште; 5) артезијска „жילה кувачица“; 6) позитивна електрична сила; 7) мек; 8) света (губи); 9) чувена италијанска породица градитеља виолина; 10) килим; 11) летовалиште на Јавани; 12) притока Висле; 13) висораван у Јужној Америци; 14) хемички елемент; 15) морски сисар; 16) музички термин; 17) мера за хартију; 18) риба; 19) жаја; 20) напав; 21) збирач.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) мек; 2) Тетово; 3) Петри; 4) Ежа; 5) Агаси; 6) ал; 7) Нант; 8) Ин; 9) Корва; 10) хар; 11) Зам; 12) Ресва; 13) оле; 14) Авт; 15) Лаура; 16) ар; 17) тело; 18) Бу; 19) Земун; 20) алт; 21) мера; 22) малага; 23) Сана. Усправно: 1) метан; 2) отисак; 3) По; 4) све; 5) тер; 6) она; 7) Палин; 8) слаба; 9) иноз; 10) трава; 11) Нарва; 12) амара; 13) редут; 14) Серб; 15) Олива; 16) грана; 17) Алеман (Матео); 18) отага; 19) Улт; 20) ура; 21) тас; 22) ал.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Изгледа лако...

Напуниће какав већи суд водом, ставите га на столицу и спустите у воду све-

ћу, или још боље лоптицу за пинг-понг. Покушајте затим да, не додирујући рукама, извадите свећу, односно лоптицу, из воде, само помоћу уста.

Ово вам се може учинити лако, али зачудните се кад се уверите у супротно. Ма колико се ви трудите да уловите свећу устима, она ће вам се стално измицати, уз ваше гримасе незадовољства и смех и задиривање гледишта.

Да се не биете сувише дуго мучили, открићемо вам „тајну“: потребно је да што више приближите уста свећи и притом удахнете ваздух, услед чега ће се свећа одржати на површини и ви ћете моћи сасвим лако да је дохватите устима.

КАД СЕ ПРОМЕНИ ЈЕДНО СЛОВО

Ево вам још неколико речи које добијају сасвим друго значење кад им се промени једно слово. Описаће-

Скривање морамце

За ову игру потребно је 10 до 12 играча. Игралште по вољи. Може се играти и у соби и у дворшћу.

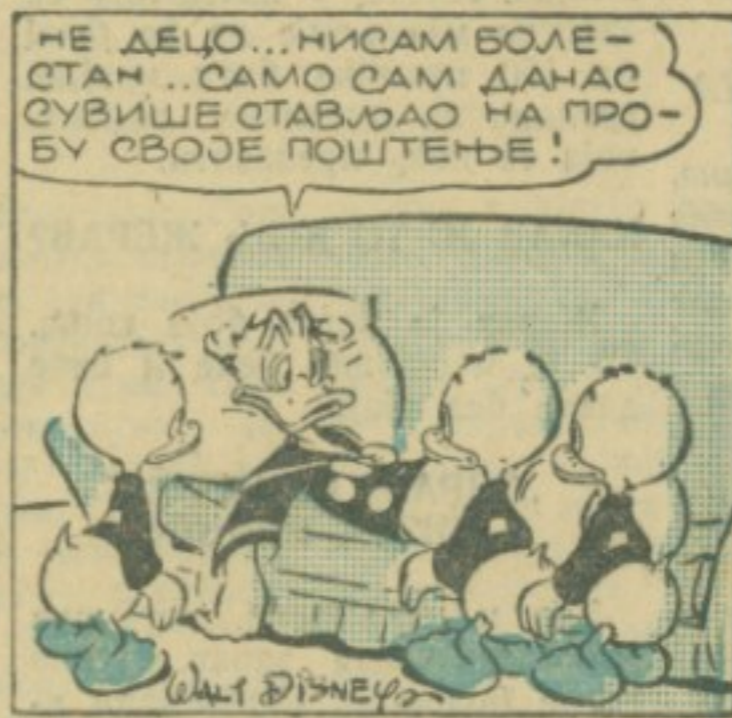
За играње се узима обична марамца, која се даје једном играчу, док се сви остали скупе у групу и окрену му леђа, да не би видели шта он ради с марамцом. Играч коме је марамца поверена сакрије је негде на игралишту и кад је то учинио даје знак осталима. На то се они растурају, тражећи марамцу. Онај који је сакрио мора пажљиво да прати покрете осталих. Ако се неки од играча приближи месту где се марамца налази, он треба да га опомене да је на правном путу, вичући: „млако“, „топло“, „вреше“, „врело“, већ према томе колико је тај играч удаљен од марамце. А чим се играч одмакне од тог места, онда треба да виче: „хладно“, „још хладније“, „ледено“, „смрзло се“. Онај ко пронађе марамцу стиче право да је он у следећој игри сакрива, док остали мо-

Ново тоцило

По завршеном обеду редите укућанима да ћете наоштри ти све ножеве који се налазе на столу, и то на тоцилу какаво дотад нису видели. После тога, ставите тањир на колена, тако да из-

дубљени део буде окренут према вама, и одржите га у вертикалном положају на тај начин што ћете га прициснути уз сто, изнад кога треба да буде за пет сантиметара отприлике. Кад сте то учинили, положите сечицу ножа на ивицу тањира и заузмте положај оштраца, тиме што ћете коленима покретати тањир да се брзо диже и спушта за један до два милиметра. Тако ћете врло лако наоштри ножа, а изненађеним гледаоцима учиниће се да се тањир окрећу даје траже. И тако се игра стално понавља.

НИЈЕ ЛАКО БИТИ ГЛУМАЦ

— Зашто је Паја јутрос тако љут? — пита Белка Пату. — Па синоћ је за своју улогу у комаду добио силне букете цвећа.
— Баш зато је и љут. Добио је само једанаест букета.
— Зар му то није доста?
— Није. Плагио је дванаест!

ПОЗНАВАОЦИ МУЗИКЕ

Мики повео Шиљу на концерт камерне музике. Слушао Шиља, слушао, па стаде вући Микија за руку.
— Је ли, Мики, зашто наједном сва публика зева?
— Видиш ли ти, Шиљо, оног човека у првом реду? Е, то ти је главни музички критичар. Он је малочас зевао и сад сви хоће да покажу како разумеју музику.

ХОЋЕ ДА ЧУЈУ

Гаја, Влаја и Раја дошли код зубног лекара.
— Дошао сам да ми извадите зуб, — рече Гаја лекару.
— А остала двојица? Шта ће они оде?
— Они? Они су дошли да — слушају!

Рођи се ОДГОВОР

ХЕРОНДА је: тропска биљка врста једрилице лично име гора из грчке митологије

УГРОВАЧА је: риба из Јадранског Мора део старе одеће долина у Алпима река

КАЛУН је: сеоско посуђе пољско цвеће брдо старо оружје

МОСЛАВАЦ је: село у Хрватској биљка народна игра с песмом музички инструмент

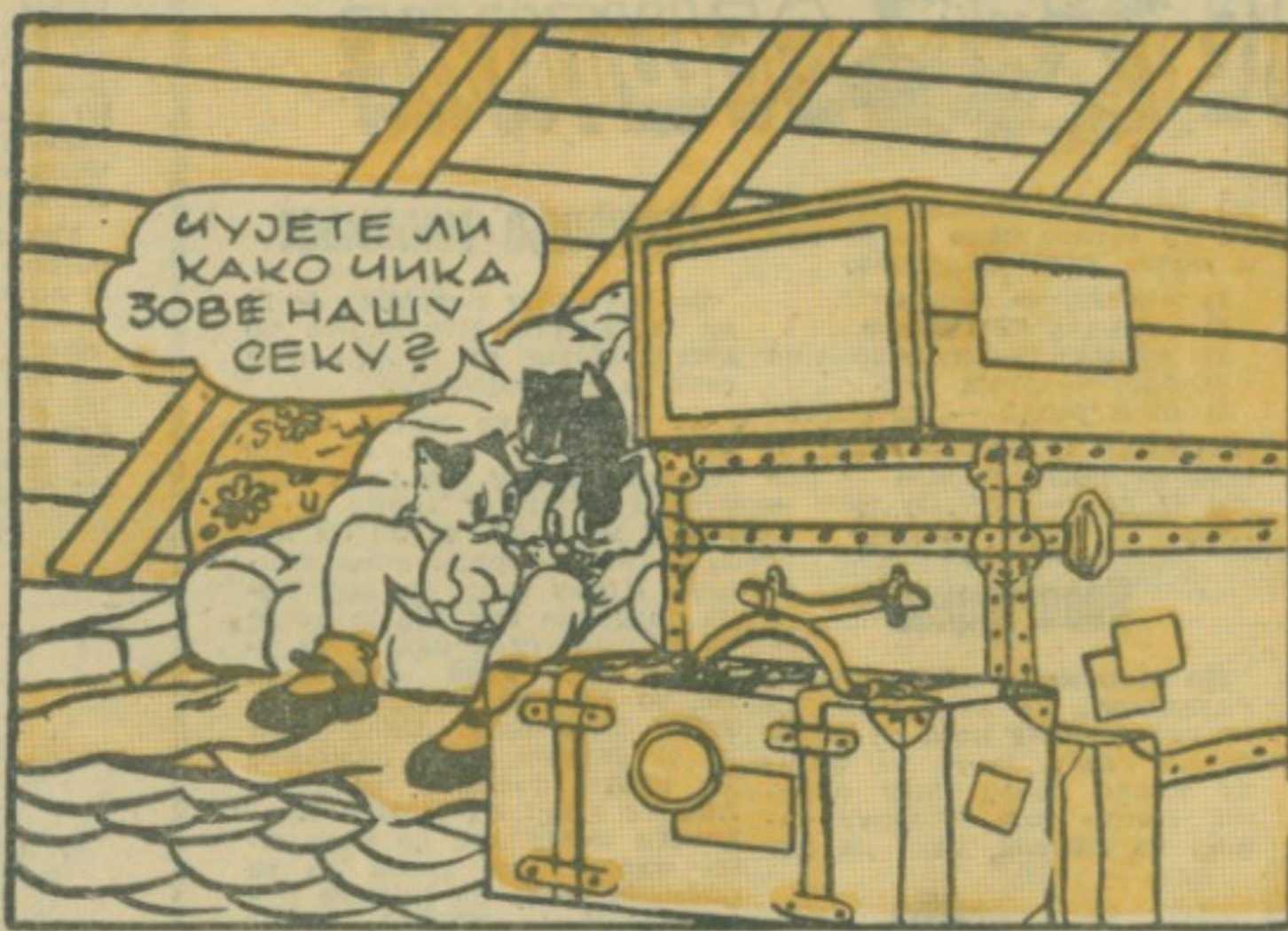
ОДГОВОР

ХЕРОНДА је грчки песник који је живео у 3 веку пре наше ере. У својим делима он је верно сликао мотиве из обичног живота. Сачувано је веома мало његових дела.

УГРОВАЧА је десна притока понорнице Лишнице (Мостарско Влато). Дуга је 37,8 километара. Извориште јој се налази југоисточно од Дувањског Поља, а ушће код Широког Бријега.

КАЛУН је брдо у Далмацији, код Дрниша. Високо је 475 метара. Види се као наставак Мосеча-Планине, од које га раставља вода звана Чукола. У њему има лежшта боксита.

МОСЛАВАЦ је врста винове лозе с белим грожењем. Има га у Хрватској, а одатле изгледа и да потиче (Мославина). Мославац је раширен и у Словенији (Љугомер), где се од њега добија вино доброг квалитета (словеначки шипон).

НАСТАВИЋЕ СЕ